

VICTOR EFTIMIU

OMUL DIN SALĂ

Omul acesta pentru care, în fiecare seară, actorii, autorii, regizorii, directorii, scenograful, mașiniștii, recuziterii, figuranții, suflorul însuși, își cheltuiesc nervii, își stăpinesc emoția, ca s-o ia a doua seară de la capăt, omul acesta numit spectator, este el, oare, totdeauna la înălțimea menirii sale de colaborator al celor de pe scenă, de stimulator al energiei și talentului lor, de încurajator al lor, de prieten?

Faptul că a sacrificat cîtiva lei ca să-și cumpere un bilet de teatru (cei care nu plătesc sînt mai exigenți), ajunge oare ca să facă din el un sprijinitor al artei dramatice, un element dinamic al progresului scenei?

Cîtă inimă pune omul din sală ca să stimuleze pe actori, să mărească potențialul unui dramaturg, să descopere un regizor nou, să judece un repertoriu, să aleagă spicul bun de neghină, să nu încurajeze prin complicitatea sa, tendințele spre distracția ușoară a celor mulți, să nu facă haz de giumbușlucurile ieftine ale cutărui comic?

Publicul de teatru reacționează sub impulsul climatului, al punctului geografic în care e situat. Nordicul e mai calm, mai puțin spontan în manifestările lui față de ceea ce se petrece în focrurile rampei. Nerăbdător, nervos, cel din țările sudice, suportă cu greu tirada copioasă, dialogul molcom, obscuritatea, tonul scăzut al conversației, mișcărilor lente ale personajelor. Temperamente dinamice, oamenii de la sud sînt mereu prezenți, participă la acțiunea desfășurată pe scenă și nu o dată invecivează pe interpret.

Îmi povestea răposatul dramaturg grec Spiros Mellas, că a asistat odată la Cairo, la unele spectacole ale unor actori arabi în turneu. Printre cetățenii din primele

rînduri ale fotoliilor, era un pașă sau bey musulman, care participa cu toată făptura lui la spectacol: povestea lui Othello. În același timp distinsul oaspe se delecta consumînd o portocală. La un moment dat, cînd maurul se pregătește s-o omoare pe Desdemona, pașă înduioșat, începu să-l implore s-o cruțe pe blonda venețiană.

— Aman, bré! Aman!

Adică, „îndură-te, omule!”, „iart-o!”. Aceste rugăminți nu-l împiedicau să continue a-și mîncă portocala ale cărei felii le uda cu lacrimi fierbinți și amare.

Aceeași trupă arabă juca pe **Hamlet** cu un derviş (poet-călugăr dansator) în rolul titular. Momentul culminant al piesei era monologul „a fi sau a nu fi”, pe care dervişul nu-l declama, ci îl cînta. Succesul era cu atît mai mare.

Sînt spectatori și spectatori...

Dacă admirabilul public german știe să asculte cu atenție un text dificil, pentru acest efort își ia recompensa în antract, cînd se ospătează cu francfurteri, șuncă și bere, cîștigînd forțe noi ca să ducă spectacolul pînă la capăt.

În schimb, am asistat la un **Parsifal**, la Opera mare din Paris. Încă de la primele măsuri, un cetățean de lingă mine începu să geamă, plictisit de muzica wagneriană :

— Mon Dieu, mon Dieu! și-și trecea degetul arătător între gulerul scrobît și epidermă.

La Milano, la o piesă modernă de Dario Nicodemi, în actul prim evoluau pe scenă cîteva domnișoare mature, cu părării mari de paie și panglici lungi colorate, în răsfături de fetițe grațioase. Cîteva murmure de nemulțumire se auzeau în diverse colțuri ale sălii, murmure contagioase, fiindcă, la un moment dat, întregul public începu să vocifereze.

— Basta! Via!

Adică : „Ajunge! leșiți din scenă!”

La sfîrșitul piesei, onoratul public chemă la rampă pe autor, cerîndu-i să explice de ce a scris o asemenea piesă.

Dario Nicodemi apăru în fața judecătorilor săi și începu să se justifice :

— Cînd s-a jucat această piesă la Paris, în Franța, spuse el ca introducere...

— Știm că Parisul e în Franța! îl întreruseră cîteva mucaliți.

Mai cu întreruperi, mai fără, bietul autor și-a putut duce pleoara pînă la capăt. Ajuns acolo avu parte să se bucure de indulgența ba chiar de ovațiile spectatorilor.

„Băiat bun”, publicul italian nu pune nici un fel de răutate în dezaprobarea unui dramaturg sau a unei cîntărețe. El o face cu sinceritate, gata să răsplătească cu aplauze îndelungate pe același interpret, fluierat adineaori.

La o grădină din Salonic am văzut un film jucat cu antract. Nerăbdători ca și frații lor din peninsula vecină, grecii nu pot suporta nici ei un spectacol prea lung, mai ales cînd e prost jucat.

Nu toată lumea are răbdarea germanilor sau a rușilor, pentru care publicul spectator este al patrulea zîd. Nu mișcă nimeni, nu tușește nimeni, cită vreme se joacă. La sfîrșitul reprezentației, germanii și, mai ales, rușii se dezlănțuie într-un entuziasm neobișnuit la alte popoare, fie ele latine; stau cîte un sfert de oră și mai bine, îngrămădiți în fața rampei, ca să aplaude pe actori și să-i aclame.

Publicul românesc se entuziasmează rar. La el, serile festive sînt o excepție. Marea importanță pe care a luat-o sportul în viața spectacolului nostru acaparează toată atenția, toate elogiile și tot elanul tineretului. Sportul și muzica ușoară. Poftim de luptă cu impetuoșitatea tinereții, bătrîne rege Lear, bătrîne Borkman, și tu, rege orb alungat din Theba!

Actorul român are o ciudată sfiiciune în fața spectatorului. Pe acest spectator unii l-au numit „inamicul public nr. 1”. Eu însumi am vrut să-mi intitulez o culegere de cronici dramatice „În fața inamicului”.

La noi, omul din sală se mobilizează greu. Interpretilor le clăntăne dinții în gură, la gîndul că trebuie să intre în scenă. Se vede că această meteahnă o au și actorii altor popoare, dacă a trebuit ca marele cîntăreț și tragedian Feodor Șaliapin să-i sfătuiască :

— Actorul nu trebuie să aibă teamă de public. Publicului să-i fie frică de el!

Șaliapin își sfătuiă camarazii să fie siguri de ei, să pășească ferm pe scenă, să domine pe cetățeanul din sală, să aibă aerul că-i spun :

— Acum să te vâl! Să văd, cît ai să pricepi, sfortarea din talentul meu? Cum ai să mă răsplătești pentru emoțiile înalte pe care mă trudesesc să ți le dau în seara asta?

Sfatul marelui interpret al lui **Boris Godunov** ar trebui învățat și pus în practică de toată actorimea.

Omul din sală să fie redus de la rolul său de inamic public nr. 1, la acela, mai modest, de admirator, cu sau fără voia sa, la acela, ideal, de prieten iubitor.